

їнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Одеса, 24–25 квітня 2025 р.). Одеса : Університет Ушинського, 2025. С. 181–185.

6. David G. Toyota Logo Review – Driving Modern Design the Symbol. Gareth David Studio. 2020. URL: <https://garethdavidstudio.com/blog/toyota-logo-review/> (дата звернення: 25.09.2025).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-609-6-18>

**RESEARCH OF THE IMPLEMENTATION OF UNIVERSAL
DESIGN ELEMENTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF
THE BALTIC STATES (LATVIA, LITHUANIA, ESTONIA) AND
POLAND: SPATIAL STRATEGIES FOR STUDENTS WITH
REDUCED MOBILITY**

**ДОСЛІДЖЕННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ
УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
БАЛТІЙСЬКИХ КРАЇН (ЛАТВІЯ, ЛИТВА, ЕСТОНІЯ) ТА
ПОЛЬЩІ: ПРОСТОРОВІ РІШЕННЯ ДЛЯ МАЛОМОБІЛЬНИХ
СТУДЕНТІВ.**

Rastvorov I. S.

Postgraduate student

*Mykhailo Boychuk Kyiv State Academy
of Decorative Applied Arts and Design
Kyiv, Ukraine*

Растворов І. С.

аспірант

*Київська державна академія
декоративно-прикладного мистецтва
та дизайну імені Михайла Бойчука
м. Київ, Україна*

Питання доступності вищої освіти для студентів з обмеженою мобільністю залишається одним із ключових аспектів інклюзивної політики університетів у Європі. Універсальний дизайн (УД) та підхід «Universal Design for Learning» (UDL) пропонують методичні та просторові рішення, що зменшують бар'єри для маломобільних студентів і підвищують рівень доступності навчального середовища загалом. У цій тезі узагальнено сучасні підходи та практики впровадження елементів УД у ЗВО Латвії, Литви, Естонії та Польщі, з виокремленням кроків, що безпосередньо впливають на маломобільну доступність (архітектурні, сервісні, інформаційні).

Незважаючи на наявність законодавчих гарантій та ратифікацію Конвенції ООН про права осіб із інвалідністю [1] у багатьох країнах ЄС, фактична реалізація фізичної доступності (пандуси, ліфти, адаптовані санвузли, маршрути руху) та інформаційної доступності (карти доступності, інструкції, служби підтримки) значно варіює між університетами та країнами. Велике європейське дослідження-аудит [2] показало неоднорідність доступності контактної/інформаційної складової університетів (видимість сервісів для студентів з обмеженими можливостями на офіційних сайтах)

Проведене дослідження спирається на desk-research (аналітичний аудит офіційних політик і веб ресурсів університетів) та аналіз публікацій/прикладів (звітів організацій, наукових статей і прикладів практичної імплементації). Для побудови рекомендацій використано підхід, що застосований у європейських оглядах доступності та локальних прикладах.

Естонія має стійку законодавчу базу інклюзивної освіти і кілька ініціатив, спрямованих на створення фізичної та інформаційної доступності у ЗВО. ZeroProject [3] і національні звіти демонструють приклади впровадження технічних рішень (маркування маршрутів, мобільні карти доступності, пандуси та ліфти у реконструйованих корпусах). Водночас проблемою залишається системність фінансування комплексних адаптацій у історичних будівлях.

У Литві Vytautas Magnus University (VMU) [4] демонструє системну політику щодо підтримки студентів із обмеженими можливостями (політика університету, комплекс заходів із забезпечення доступу до навчального процесу та сервісів). Університети Литви беруть участь у європейських мережах інклюзивних університетів, що полегшує обмін кращими практиками та інструментами для оцінки доступності.

У Латвії є локальні ініціативи щодо підвищення доступності студентських сервісів та проекти адаптації адміністративних процедур. Але як і в інших країнах регіону, зустрічаються суттєві розбіжності між окремими навчальними закладами у рівні фізичної доступності приміщень.

Польські дослідження показують як приклади поліпшення фізичної доступності (переобладнання входів, санвузлів, організація маршрутів), так і наголошують на важливості адміністративної підтримки (центри адаптації, фінансова підтримка технічних засобів). Емпіричні статті 2022–2023 рр. [5] документують поточний стан і дають рекомендації щодо пріоритизації втручань.

Висновки: Ефективна імплементація універсального дизайну у ЗВО потребує поєднання: технічних (архітектурних), інформаційних (карти/інструкції) і сервісних (центри підтримки) заходів. Брак

централізованого реєстру/аудиту доступності ускладнює порівняння прогресу між закладами; корисним є застосування уніфікованих критеріїв оцінювання (як у великому європейському аудиті). Локальні приклади (VMU, естонські університети) демонструють, що навіть порівняно невеликі інтервенції (маркування маршруту, портали доступності, мобільні сервіси) мають сильний практичний ефект для маломобільних студентів.

Рекомендації:

1. Провести комплексний аудит мобільної доступності (включно із картою доступності будівель) та опублікувати результати на сайті ЗВО.
2. Розробити і виконати покроковий план реконструкції критичних вузлів (вхідна група, основні аудиторії, санвузли, маршрути евакуації) пріоритизацією за інтенсивністю використання.
3. Створити «Центр підтримки доступності» або виділений контактний пункт для маломобільних студентів (реєстрація потреб, оперативні рішення, технічна допомога).

Література:

1. Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD). United Nations. URL: <https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf> (дата звернення: 23.09.2025).
2. Krejtz K., O'Rourke S. Higher education accessibility information in practice: a report on the accessibility of European universities. Research Repository, University of Limerick, 2025. 28 p. (дата звернення: 23.09.2025).
3. Access to higher education in Estonia. Zero Project report. URL: <https://zeroproject.org> (дата звернення: 23.09.2025).
4. University and disability: VMU disability policy. Vytautas Magnus University. Kaunas, Lithuania. URL: <https://www.vdu.lt/en/university-and-disability/> (дата звернення: 23.09.2025).
5. Nowak-Pieńkowska M. Access to education in terms of the elimination of architectural barriers on the example of selected Polish universities. Architectura et Artibus. 2023.